

Jaromil slyšel velmi rád, že má být vysokoškolaččiným prvním milencem, ale pocítil zároveň i trému: slyšel již mnoho vyprávět o milostném aktu a věděl i to, že zbavit ženu panenství se považuje obecně za cosi obtížného. Neuměl proto sám nijak navázat na vysokoškolaččinu hovornost, protože se ocel mimo přítomnost; dlel svými myšlenkami jen a jen v slastech a úzkostech onoho velkého slíbeného data, od něhož vlastně (napadlo ho v té chvíli, že je to obdoba slavné Marxovy myšlenky o prehistorii a historii lidstva) započnou vlastní dějiny jeho života.

I když mnoho nemluví, chodili ulicemi velice dlouho; jak se večer prohluboval, rostl mráz a Jaromil cítil, jak se mu dotýká jeho špatně oblečeného těla. Navrhoval, že by si mohli někde sednout, ale byli příliš daleko od středu města a široko daleko žádá hospoda nebyla. A tak se vrátili domů strašlivě promrzlí (vždyť ke konci vycházky se již musil přemáhat, aby nahlas nedrkotal zubů) a když se ráno probudil, bolelo ho v krku. Maminka mu dala teploměr a zjistila, že má horečku.

20.

Jaromilovo tělo leželo nemocné v posteli, zatímco jeho duše přebývala ve velikém očekávaném datu. Představa toho data se skládala jednak z abstraktního štěstí, jednak z konkrétních starostí. Neboť Jaromil si vůbec neuměl představit, co to vlastně ve všech konkrétních detailech znamená milovat ženu; věděl jen, že si to vyžaduje příprav, umění i znalosti; věděl, že se za tělesnou láskou šklebí hrozící téhotenství a věděl také (vedli o tom se spolužáci neschetné množství hovorů), že je možno se tomu bránit. V tehdejší barbarské době si mužové (podobni rytířům oblékajícím si před bitvou brnění) navlékali průhlednou ponožku na svou milostnou nohu. O tom všem byl Jaromil teoreticky bohatě informován. Ale jak si obstarat takovou ponožku? Jaromil by nikdy nepřekonal stud, aby si pro ni šel do drogerie! A kdy si ji má vlastně navléci, aby to dívka nepozorovala? Ponožka mu připadala trapná a nenesl by, aby o ní dívka věděla! Je možno si ponožku obléci už předem doma? Anebo je třeba vyčkat až bude stát před dívkou nahý?

Na takové otázky nebylo odpovědi. Jaromil neměl žádnou zkušební (treninkovou) ponožku při ruce, ale slíbil si, že si ji musí za každou cenu opatřit a oblékání nacvičit. Tušil, že rychlost a obratnost tu hrají velkou roli, a že je nelze získat beze cviku.

Ale trápily ho jiné věci: Co to vlastně je milostný akt? Co při tom člověk cítí? Co mu prochází tělem? Není to třeba tak strašná rozkoš, že při ní člověk křičí a ztrácí nad sebou vládu? Nezesměšní se pak takovým křikem? A jak dlouho vlastně taková věc trvá? Ach bože, může člověk vůbec něco takového podniknout bez přípravy?

Jaromil až doposud nepoznal masturbaci. Viděl v této činnosti cosi nedůstojného, čemu se pravý muž má vyhnout; necítil se předurčen k samohaně, nýbrž k velké lásce. Jenomže jak zmocí velkou lásku, neprodělá-li člověk jistou průpravu? Jaromil pochopil, že masturbace je touto nezbytnou průpravou a přestal k ní cítit zásadní odpor: nebyla teď už ubohou náhražkou tělesného odporu; nýbrž nezbytnou cestou k němu; nebyla přiznáním nouze, nýbrž byla stupněm, po němž se stoupá k bohatství.

A tak provedl (za horečky třiceti osmi stupňů a dvou desetín) svou první iniciaci milostného aktu, která ho překvapila tím, že trvala neobyčejně krátce a nepřiměla ho k žádným výkřikům rozkoše. Byl tedy zároveň zklamán a zároveň uklidněn; zopakoval svůj pokus v příštích dnech ještě několikrát a nedošel už žádných nových poznatků; ubezpečoval se však, že takto nabývá čím dál větší jistoty, aby se mohl postavit tváří v tvář milované dívce s plnou smélostí.

Bylo to asi čtvrtého dne, co ležel v posteli s omotaným krkem, když k němu přišla nedlouho po ránu babička a řekla: "Jaromile! Dole je úplná panika!" "Co se děje?" ptal se a babička vysvětlovala, že dole u tety mají puštěné radio a že je revoluce. Jaromil vyskočil z postele a hnal se do vedlejšího pokoje. Rozsvítil rozhlasový přijímač a uslyšel hlas Klementa Gottwalda.

Pochopil rychle, oč jde, protože v posledních dnech slyšel o tom (i když ho to příliš nezajímalo, neboť měl, jak jsme již před chvílí vložili, mnohem vážnější starosti, že nekomunističtí ministři hrozí komunistickému před-

sedovi vlády Klementu Gottwaldovi demisi. A teď slyšel Gottwaldův hlas, který naplněnému Staroměstskému náměstí odhaloval zrádce, kteří chtěli vyřadit komunistickou stranu a překazit národu cestu k socialismu; vyzýval lid, aby trval na demisi ministrů a začal všude vyrábět nové revoluční orgány moci pod vedením komunistické strany.

Do Gottwaldových slov zněl ze starého radiového přijímače povyk davu, který Jaromila rozněcoval a uváděl do nadšení. Stál v pyžamu a s ručnícem kolem krku v babiččině pokoji a křičel: "Konečně! To muselo přijít! Konečně!"

Babička si nebyla příliš jista, zda Jaromilovo nadšení je oprávněné. "Myslíš si, že je to opravdu dobré?" ptala se ustaraně. "Ano, babičko, je to dobré. Je to výborné!" Objal ji a chodil pak rozrušeně po místnosti; říkal si, že ten dav shromážděný na starém pražském náměstí vymstíli dnešní datum vzhůru na nebesa, kde bude svítit jako hvězda viděná po mnohá staletí; a vzápětí ho napadlo, že je vlastně trapné, že tento velký den tráví doma s babičkou a nikoli venku s lidmi. Ale dříve než stačil tu myšlenku domyslet, otevřely se dveře a objevil se v nich strýc, rozčilený a zrudlý a křičel: "Slyšíte to? Ty kurvy! Ty kurvy! Takový puč!"

Jaromil se díval na strýce, kterého vždycky nenáviděl i s jeho ženou a nafoukaným synem, a zdálo se mu, že přišla chvíle, kdy nad ním konečně zvítězí. Stáli proti sobě; strýc měl za zády dveře a Jaromil měl za zády radio, takže se cítil být spojen se statisčovým zástupcem a mluvil teď se strýcem, jako sto tisíc mluví s jedním jediným: "T o není puč, to je revoluce," řekl.

"Di mi do prdele s revolucí," řekl strýc. "T o se pěkně dělá revoluce, když mám za sebou armádu, policii a ještě jednu velmoc."

Když slyšel strýcův sebevědomý hlas, jímž se k němu obracel jako k hloupému klukovi, nenávisť mu stoupla do

hlavy: "Ta armáda a policie chce zabránit pár darebákům, aby znova zotročovali národ."

"Ty blbečku," řekl strýc, "komunisti měli už teď většinu moci a tenhle puč udělali proto, aby ji měli všechnu. Hergot, vždycky jsem věděl, že jsi přiblížil spratek."

"A já jsem zas věděl, že jsi vykořisťovatel a že ti dělnická třída jednou zakrouť krkem."

Poslední větu řekl Jaromil ve vzteku a celkem bez rozmyšlení; přesto se však u ní zastavme: použil slov, která bylo možno číst často v komunistických novinách nebo slyšet z úst komunistických řečníků, ale která se mu až dosud spíš přičíla, jako se mu přičíly všechny ustálené obraty. Jaromil se vždycky považoval především za básníka a proto i tehdy, když vedl revoluční řeči, nikdy se nechtěl vzdát svých slov. A hle, teď najednou řekl: dělnická třída ti zakrouť krkem.

Ano, to je podivuhodné; právě ve chvíli rozrušení (tedy ve chvíli, kdy jedna člověk spontánně a vychází tedy najevo jeho bezprostřední já) rezignoval Jaromil na svou řeč a zvolil raději možnost být médiem někoho jiného. Ale nejenom že tak učinil, ale učinil tak s pocitem intenzivního požitku; zdálo se mu, že je součástí tisícíhlavého davu, že je jednou z hlav tisícíhlavého draka zástupů a připadalo mu to velkolepé. Cítil se být najednou silný a uměl se smát do očí člověku, před nímž se ještě večera ostýchavě červenal. A právě hrubá jednoduchost řečené věty (dělnická třída ti zakrouť krkem) mu působila radost, protože ho přiřazovala k těm skvěle jednoduchým mužům, kterým jsou k smíchů nuance a jejichž moudrost tkví v tom, že jim jde o podstatu věci, která je výsměšně jednoduchá.

Jaromil (v pyžamu a s omotaným krkem) stál rozkročen před radiem, které za ním právě bouřilo obrovským aplausem a zdálo se mu, že ten řev do něho vstupuje a rozpíná ho, takže se teď týčí proti svému strýci jako neporazitelný strom, jako směřící se skála.

A strýc, jenž považoval Voltaira za vynálezce voltů, k němu přistoupil a vrazil mu políček.

Jaromil ucítil páliovou bolest v tváři. Věděl, že je potupen a protože se cítil být velký a mohutný jako strom či skála (tisícíhlavé hlasy v přijímači za ním stále zněly), chtěl se na strýce vrhnout a políček mu vrátit. Ale přece jenom mu chvíli trvalo, než se k tomu rozhodl, takže strýc se zatím obrátil a odešel.

Jaromil křičel: "To mu vrátím! Ten lump! Tohle mu vrátím!" a vykročil ke dveřím. Ale babička ho chytila za rukáv pyžama a uprosila, aby nikam nechtěl, takže Jaromil jen několikrát opakoval *ten lump, ten lump, ten lump* a šel si lehnout do postele, z níž před necelou hodinou vstal od své imaginární milenky. Nebyl teď s to na ni myslit. Viděl jen strýce a cítil políček a donekonečna si vyčítal, že nebyl s to pohotově jednat jako muž; vyčítal si to tak trpce, až se rozplákal a smáčel vzteklými slzami polštář.

Pozdě odpoledne přišla domů maminka a zděšeně vyprávěla, že v jejich úřadě už sesadili ředitele, kterého si nadmíru vážila, a že všichni nekomunisté mají strach ze zatýkání.

Jaromil se nadvzvedl v posteli na lokti a vložil se vášnivě do debaty. Vysvětloval mamince, že to, co se děje, je revoluce a revoluce je krátké údobí, když je nutno použít násilí, aby vznikla rychle společnost, v níž už nikdy žádné násilí nebude. Ať to maminka pochopí!

Maminka se také vložila do debaty s celou duší, ale Jaromil její námítky dovedl vyvracet. Mluvil o tom, jak stupidní je panství bohatých, celá ta společnost podnikatelů a živnostníků, a rafinovaně mamince připomenul, jak ona sama uvnitř vlastní rodiny těmito lidmi trpěla; připomněl nadutost její sestry a nevzdělaného švagra.

Maminka byla zviklaná a Jaromil se radoval nad úspěchem svých slov; zdálo se mu, že pomstil políček,

kteřý před několika hodinami dostal; a když si na něj vzpomněl, žluč mu opět vstoupila do hlavy a řekl: "A právě dnes jsem se, maminko, rozhodl, že vstoupím do komunistické strany."

Když postehl v maminčiných očích nesouhlas, rozváděl své tvrzení dále; říkal, že se stejně stydí, že už tam dávno nevstoupil, že jenom zatěžující dědictví domu, v němž vyrostl, ho odděluje od těch, ke kterým dávno patří.

"Lituješ snad toho, že jsi se narodil zde a já že jsem tvoje matka?"

Maminčin hlas zněl dotčeně a Jaromil jí honem musil říci, že ho špatně pochopila; podle jeho mlnění, maminka, taková, jaká je svou podstatou, nemá přece vůbec nic společného ani se svou sestrou ani se společností boháčů. Ale maminka řekla: "Jestli mne máš rád, tak to nedělej. Víš, jaké tu mám peklo se švagrem. Kdyby se dověděl, že jsi vstoupil do komunistické strany, tak bychom tu s ním vůbec nevydrželi. Měj rozum, prosím tě."

Jaromilovi vstoupila do hrdla slzavá lttost. Místo toho, aby strýci políček vrátil, dostal teď od něho druhý. Otočili se na druhý bok a nechal maminku odejít z pokoje. Potom se znovu rozplakal.

21.

Bylo šest hodin večer, vysokoškolačka ho přivítala v bílé zástěnce a vedla ho do úhledné kuchyňky. Večeře nebyla nijak mimořádná, míchaná vajíčka s nakrájeným salámem, ale byla to první večeře, kterou kdy Jaromilovi nějaká žena (nepočítáme-li maminku a babičku) uvátla, takže jí jedl s pyšnými pocity muže, o něhož pečuje milenka.

Pak odešli do vedlejšího pokoje; byl tam kulatý mahagonový stůl pokrytý háčkovanou dekou, na které jako závaží stála masivní skleněná váza; na zdi visely ohavné obrazy a u zdi byla pohovka, na níž se povalovalo přemnoho polštářků. Všechno bylo pro tento večer smluveno a slíbeno, takže se teď už jen měli položit do měkkých vln podušek; ale kupodivu, vysokoškolačka si usedla na tvrdou židli ke kulatému stolu a on proti ní; dlouho, dlouho cosi povídali na tvrdých židlích a Jaromila počínala svírat úzkost.

Věděl totiž, že v jedenáct hodin bude musit být doma; prosil sice maminku, aby mu dovolila být celou noc venku (vymyslí si, že kamarádi ze třídy pořádají jakousi oslavu), ale narazil na odpor tak přisný, že si netroufal již déle naléhat a musil tedy jen doufat, že pět hodin prostrájících se mezi sestrou a jedenáctou hodinou, bude časem dostatečně širokým pro jeho první milostnou noc.

Jenomže vysokoškolačka povídala a povídala a prostor pěti hodin se rychle zužoval; mluvila o své rodině, o bratrovi, který se kdysi pokusil o sebevraždu z nešťastné lásky: "Jsem tím poznamenaná. Nemohu být jako jiná děvčata. Nemohu brát lásku na lehkou váhu," řekla a Jaromil vycítil, že ta slova mají zatížit slibnou tělesnou lásku závažím vážnosti. Vstal tedy ze židle, sklonil se nad rozumím ti," zvedl ji pak ze židle, vedl k pohovce a usadil ji na ni.

Pak se líbali, hladili a mazlili. Trvalo to nesmírně dlouho a Jaromil mysli na to, že by už snad měl dívku svlékat, ale protože to ještě nikdy nedělal, nevěděl, jak začít. Především nevěděl, zda má či nemá zhasnout světlo. Podle všech zpráv, které slyšel o podobných situacích, domníval se, že by se světlo mělo zhasnout. Měl ostatně v kapse saka balíček s průhlednou punčoškou a chtěl-li si ji obléci v rozhodném okamžiku tajně a nenápadně, potřeboval nezbytně tmu. Ale nemohl se odhodlat uprostřed mazlení vstát a jít k vypínači, nehledě k tomu, že mu to připadalo (nezapomeňme, že byl dobře vychován) trochu drzé, vždyť byl v cizím bytě a bylo tedy spíš na hostitele, aby otáčela vypínačem. Nakonec se odvážil nesměle říci: "Neměli bychom zhasnout světlo?" Ale dívka řekla: "Ne, ne, prosím tě ne." A Jaromil nevěděl, zda to má znamenat, že dívka nechce tmou a nechce se tedy ani milovat, anebo, že se dívka milovat chce, ale nikoli ve tmě. Mohl se jí na to zeptat, ale styděl se pojménovávat hlasitými slovy to, na co mysli.

Pak si znovu uvědomil, že musí být v jedenáct hodin doma a donutil se přemoci nesmělost; rozeplal první ženský knoflíček svého života. Byl to knoflíček od bílé halenky a odepinal ho v bázlivém očekávání, co dívka řekne. Neřekla nic. Rozeplal ji tedy dál, vytáhl spodní okraj halenky ze sukne a potom jí halenku svlékl. Ležela tu nyní na polštářích jen v sukni a podprsence a

pozoruhodné bylo, že jestliže ještě před chvílí Jaromila dychtivě líbala, byla nyní po svěcení halenky jakoby omámená; nehýbala se a hrud' měla mírně vypiatou jako když na smrt odsouzený vypíná prsa hrdě proti hlavním. Jaromilovi nezbyvalo než svlékat ji dál: na boku sukne nahnatal zip a rozeplal ho; bláhovec, netušil nic o háčku, jímž je sukne v pase zaplata a chvíli se snažil usilovně a marně stáhnout ji dříve přes boky; dívka, vypínajíc hrud' proti neviditelné popravčí čtětě mu nepomohla, protože si jeho potíží pravděpodobně ani nevšimla.

Ach, přeskočme nějakou tu čtvrt hodinu Jaromilova trápení! Nakonec se mu podařilo obnažit vysokoškolačku celou. Když viděl, jak se oddané prostírá na polštářích vstříc chvíli tak dávno plánované, pochopil, že teď nezbyvá, než aby se i on svlékl. Ale lustr mocně svítil a Jaromil se styděl svlékat. Tu ho napadla spásná myšlenka: vedle obyčejného pokoje zahlédl ložnici (staromódní ložnici s manželskými postelemi); světlo tam nebylo rozsvíceno; tam bude možno se ve tmě svléknout a ještě se přikrýt dekou.

"Nepůjdeme do ložnice?" otázal se nesměle.

"Proč do ložnice? Na co potřebuješ ložnici?" zasmála se dívka.

Nevíme, proč se smála. Byl to smích zbyřelý, nahodilý, rozpacitý. Jaromila však zranil; lekl se, že řekl něco hloupého, že jeho návrh jít do ložnice ho prozradil v jeho směšné nekušenosti. Rázem tu byl úplně opuštěn; byl v cizím pokoji pod pátravým světlem lustru, který nesměl zhasnout, s cizí ženou, která se mu vysmívá.

A v té chvíli věděl, že se toho dne milovat nebudou; cítil se uražen a seděl zamklé na pohovce; bylo mu to líto, ale také se mu ulevilo; nemusil již přemýšlet o tom, zda zhasne či nezhasne a jak se bude svlékat; a byl rád, že to není jeho vina; neměla se tak hloupě smát.

"Co je ti," zeptala se.

"Nic," řekl Jaromil a uvědomil si, že kdyby dívka

vysvětloval důvod uraženosti, jen by se ještě více zesměšňoval. Ovládl se proto, zvedl ji z pohovky a začal si ji okázale prohlížet (chtěl se stát pánem situace a zdálo se mu, že ten, kdo prohlíží, je pánem toho, kdo je prohlížen); pak řekl: "Jsi hezká."

Divka zvednuta s pohovky, na níž až dosud spočívala v ztrnulém očekávání, jako by byla náhle vysvobozena; stala se opět hovorná a sebejistá. Vůbec ji nevadilo, že si ji chlapec prohlíží (snad se jí zdálo, že ten, kdo je prohlížen je pánem toho, kdo prohlíží) a poslěze se otázala: "Jsem hezcí nahá nebo oblečená?"

Je několik klasických ženských otázek, s nimiž se každý muž v životě setká a na něž by školy měly připravovat mladé muže. Ale Jaromil chodil jako my všichni do špatných škol a nevěděl, co má odpovědět; snažil se uhadnout, co dívka chce slyšet, ale byl na rozpacích: dívka se objevuje před lidmi především oblečená, podle toho by jí mělo udělat radost, že je hezcí v šatech; na druhé straně je nahota jakýsi stav tělesné pravdy, podle toho by jí mělo udělat větší radost, řekne-li jí, že je hezcí nahá.

"Jsi hezká nahá i oblečená," řekl, ale vysokoškolačka s takovou odpovědí naprosto nebyla spokojená. Poskakovala po pokoji, předváděla se chlappci a nutila ho, aby odpověděl bez vytáček. "Chci vědět, jak se ti víc líbím."

Na otázku takto upřesněnou byla už odpověď snažší: jelikož jiní lidé ji znají jenom jako oblečenou, zdálo se mu před chvílí netaktní říci, že v šatech je méně hezká než nahá; avšak dotázala-li se na jeho subjektivní názor, může směle prohlásit, že jemu osobně se líbí víc nahá, protože takto jí dá najevo, že ji miluje takovou, jaká je, ji samu a nestojí o nic, co je k ní přidáno.

Podle všeho nesoudil špatně, neboť vysokoškoláčka, když uslyšela, že je krásnější nahá, reagovala na to velmi příznivě, už vůbec až do jeho odchodu se neoblékla, mnohokrát ho políbila a na odchodu (bylo tři čtvrtě na jedenáct, maminka bude spokojena) mu pošeptala ve

dveřích do ucha: "Dnes jsem poznala, že mne máš rád. Jsi moc hodný, máš mne opravdu rád. Ano, takhle to bylo lepší. Budeme si to ještě chvíli šetřit, budeme se na to ještě chvíli těšit."

22.

V těch dnech začal psát dlouhou báseň. Byla to *báseň - příběh* a mluvila o muži, který náhle pochopil, že je stár; že se ocitl tam, kam osud nestaví svá nádraží; že je opuštěn a zapomenut; že kolem něho *pokoje bítí se vášněm a nábytek vynášeji a vše vyměňují v jeho pokoji.*

Vyběhne tedy z domu (*myslenku spěchu má ve všech švech*) a sune se nazpět tam, kde kdysi nejintenzivněji žil: *zadní trakt třetí poschodi dveře vzadu vlevo v kouř se jmenem na vizitce nečitelným v přítimi*

"Dvacet let odešle chvíle přijmete mne!"

Otevřela mu stará žena, vyrušená z lhostejné nedbalosti, do které ji uvrhla už mnohaletá samota. Honem, honem se kouše do rtů, kterým na barvě už po léta nezáleželo; honem si načechrává starým pohybem řídkost nemytých vlasů a mává rozpácitě rukama, aby před ním zakryla fotografie dávných milenců na stěnách. Ale potom najednou cítí, že v místnosti je sladce a že na zevnějšku nezáleží:

"Dvacet let. A vrátil ses.

Jako poslední důležitě co pokám.

*A nemám co bych uviděla
kdybych ti nahlížela přes rameno do budoucnosti."*

Ano, v místnosti je sladce; na ničem nezáleží; ani na vráskách, ani na nedbalém oblečení, ani na zažloutlých zubech, ani na řídkých vlasech, ani na bledých rtech, ani na převíslem břichu.

*Jistoto jistoto Už se nehýbám a připravena jsem
Jistoto Krása před tebou je ničím Mládí před tebou je
ničím*

A on unaven přechází její místnosti (*střídá rukavici
otisky cizích prstů na stole*) a ví, že měla milence, zástupy
milenců, kteří

*zašantročili všechno svícení z její podkůže
už ani potmě není krásná*

A ošoupaná místa ano ta neplatí

A duši mu táhne jakási píseň, zapomenutá píseň, bože, jakže je ta píseň?

Uplouváš uplouváš přes pisky posteli

a smazuješ svůj vnějšek

Uplouváš uplouváš až z tebe zůstane

jen střed jen sám tvůj střed

I ona ví, že už pro něho nemá nic mladého, nic jaderného. Ale:

*Ve chvílkách bezsily jež mne teď přepadnou
má unava mé ubývání ten důležitý a tak čistý proces
budou patřit jen tobě*

Dojatě se dotýkali svých vrásčících těl a on jí říkal "děvčátko" a ona jemu "chlapečku" a potom plakali.

A nebylo prostředníka mezi nimi

Ani slovo Ani gesto Nic za co by se schováli

Nic za co by se schovála ubohost jeho a její

Vždyť právě tu vzájemnou ubohost vnímali plnými ústy. Lačně ji ze sebe pili. Hladili svá ubohá těla a slyšeli, jak pod kůži toho druhého tise již předou stroje smrti. A věděli, že jsou si navzády a úplně oddáni; že toto je jejich poslední láska a také největší láska, protože poslední láska je ta největší. Muž pomysli!

Toto je láska bez dvřek ven Toto je láska jak zed

A žena pomyslíla:

Daleká snad časem však blízká podobou je smrt

nám dvěma teď – Hluboko vnoření do křesel

cíl docílen A nohy spokojené tak že ani nesmaží se o

krok

a ruce jisté tak že ani dotek nehledají

Teď jenom čekati až slina u úst změni se nám v rosu

Když si maminka přečetla tu divnou báseň, užasla jako

vždy nad předčasnou zralostí, která umožňuje jejímu synovi pochopit věk tak vzdálený; nepochopila, že postavy básně vůbec nevystihují skutečnou psychologii stáří. Ale ani vysokoškolačka, které Jaromil později ukázal báseň, neměla pravdu, když ji nazvala nekrofilní.

Ne, v básni vůbec nešlo o starce a o stařenu; kdybychom se Jaromila zeptali, jak staré jsou postavy jeho básně, upadl by do rozpaků a řekl by, že mezi čtyřicátkou a osmdesátkou; vůbec se nevyznal ve stáří, bylo pro něho daleké a nekonkrétní; věděl o stáří jen to, že je to situace, kdy už je člověk za svou dospělostí; kdy osud už skončil; kdy už není co se bát toho strašného neznáma, které se jmenuje budoucnost; kdy láska, kterou potkáme, je poslední a jistá.

Neboť Jaromil byl pln úzkosti; kráčel k nahému tělu mladé ženy jako by kráčel po trní; toužil po těle a bál se těla; proto v básních něhy utíkal před konkrétností těla do světa dětské hravosti; bral tělu realnost a viděl ženský klín jako tikající hrací stroji; tentokrát utekl na opačnou stranu: do stáří; tam, kde tělo už není nebezpečné a pyšné; kde je ubohé a politovánímhodné; ubohost starého těla ho poněkud smířovala s pýchou mladého těla, jež jednou také bude staré.

Báseň byla plna naturalistických ošklivostí; Jaromil nezapomněl ani na zažloutlost zubů ani na maz v koutcích očí ani na převíslost břicha; ale za hrubosti těchto detailů byla jímavá touha omezit lásku na to věčné, nekončící, na to, co může nahradit mateřskou náruč, na

to, co není podrobena času, na to, co je *sám střed sám střed* a co je s to překonat moc těla, zrádného těla, jehož svět se před ním prostíral jako neznámé území plné lvů. Psal básně o uměleém děství něhy, psal básně o neslutěné smrti, psal básně o neslutěném stáří. To byli tři modravé prapory, pod nimiž bojácně kráčel k velice skutečnému tělu dospělé ženy.

23.

Když k němu přišla (maminka s babičkou odjely na dva dny z Prahy), vůbec nerozsvěcoval, i když už se zvolna šetilo. Byli po večerí a seděli v Jaromilově pokoji. Asi v deset hodin (to byla chvíle, kdy ho maminka posílávala do postele), řekl větu, kterou si předtím v duchu mnohokrát opakoval, aby ji mohl říci docela lehce a samozřejmě: "Nepůjdem si lehnout?"

Přikývla a Jaromil ustlal. Ano, šlo to všechno tak, jak to měl promyšleno a šlo to bez překážek. Dívka se v koutku svlékala a Jaromil se svlékal (mnohem překotněji) v druhém koutě; rychle se oblékl do pyžama (v jeho kapse byl už předem pečlivě uložen balíček s punčoškou), vklouzl pak rychle pod deku (věděl, že pyžamo mu nesluší, že je mu velké a on v něm vypadá příliš malý) a díval se na dívku, která si na sobě nenechala nic a nahá (ach, v přítmi se mu zdála ještě krásnější než posledně) si k němu lehla.

Přitulila se a začala ho zutivě lhat; po chvíli Jaromila napadlo, že je nejvyšší čas rozbalit balíček; sáhl si proto do kapsičky a chtěl ho nenápadně vyjmout. "Co to máš," zeptala se dívka. "Nic," odpověděl, a honem položil ruku, která chtěla vyjmout balíček, vysokoškolačce na řadro. Pak si řekl, že se bude musit na chvíli omluvit a odejít do koupelny, aby se mohl diskretně připravit. Ale zatímco

takto uvažoval (dívka ho nepřestávala lhat), pozoroval, že vzrušení, které zpočátku pociťoval ve vši fyzické nespornosti, zmizelo. To ho uvedlo do nových rozpaků, protože věděl, že takto nemá smysl balíček otvírat. Snažil se tedy dívku nárůživě hladit a úzkostlivě sledoval, zda se zmizelé vzrušení opět dostavuje. Ale nedostavilo se. Tělo jako by bylo pod jeho pozorným sledováním schváčeno bázni; spíše se smršťovalo než rostlo.

Hlazení a lhbání neposkytovalo už radost ani požitek; bylo jen zástěnou, za níž se chlapec mučil a zoufale volal k poslušnosti své tělo. Bylo to nekonečné hlazení a mazlení a byla to nekonečná trýzeň, trýzeň v naprosté němotě, protože Jaromil nevěděl, co má říkat a zdálo se mu, že každé slovo poukazuje k jeho hanbě; také dívka mlčela, protože pravděpodobně i ona začala tušit nějakou hanbu, nevědouc přesně, je-li to hanba její či jeho; v každém případě dělo se cosi, na co nebyla připravená a co se bála pojmenovat.

A když už pak ta úděsná posuncina doteků a polibků umdlávala a neměla sil dále pokračovat, položil každý z nich hlavu na polštář a snažil se usnout. Těžko říci, zda spali či ne a jak dlouho spali, ale i když nespali, tak spánek předstírali, protože jim to umožňovalo, aby se jeden před druhým skryli.

Když pak ráno vstali, Jaromil se bál podívat na její tělo; připadalo mu trýznivě krásné, o to krásnější, oč víc mu nepatřilo. Šli do kuchyně, uvařili si snídani a s námahou se pokoušeli o samozřejmý rozhovor.

Ale potom vysokoškolačka řekla: "Ty mne nemiluješ." Jaromil ji chtěl ujistit, že to není pravda, ale nepustila ho ke slovu: "Ne, je zbytečné, abys mi něco namlouval. Je to silnější než ty a dnes v noci se to ukázalo. Ty mne nemáš dost rád. Vždyť jsi to sám dnes poznal, že mne nemáš dost rád."

Jaromil chtěl v první chvíli dívku ujistit, že to s mírou lásky nemělo nic společného, ale netekl to. Dívčina slova

mu totiž poskytla nečekanou příležitost skrytí svoji hanbu. Bylo tisíckrát snazší unéstí výčitku, že dívka nemiluje, než unéstí vědomí, že má vadné tělo. Proto neodpovídal nic a jenom klopihlavu. A když dívka znovu opakovala stejné obvinění, řekl hlasem, který měl úmyslně znít nejisté a nepřesvědčivě: "Ale ne, mám tě rád."

"Ižeš," řekla, "máš někoho jiného, koho miluješ."

To bylo ještě lepší. Jaromil sklonil hlavu a pokrčil smutně rameny, jako by se přiznával, že je něco pravdy na té výčitce.

"Nemá to smysl, když to není skutečná láska," řekla vysokoškolačka pochmurně. "Řekla jsem ti, že neumím tyto věci brát na lehkou váhu. Nesnesu, abych ti byla náhražkou za někoho jiného."

I když noc, kterou prožil, byla plná trýzně, přesto z ní bylo pro Jaromila jediné východisko: aby se ještě jednou opakovala a on svýj nezdar napravil. Proto jí nyní musil říci: "Ne, křivíš mi. Mám tě rád. Mám tě hrozně rád. Ale něco jsem před tebou zamlčel. V mém životě je opravdu ještě jiná žena. Ta žena mne milovala a já jsem jí strašně ublížil. Leží teď na mně jakýsi stín, který mne stísňuje a proti kterému jsem bezmocný. Pochop mne, prosím tě. Byla by to křivda, kdyby ses proto se mnou nechtěla už setkat, protože miluju jenom tebe, jenom tebe."

"Neříkám, že se s tebou už nechci setkat, říkám jen, že nesnesu žádnou jinou ženu ani v podobě stínu. Pochop ty mně, láska pro mne znamená absolutno. V lásce neznám kompromisy."

Jaromil se díval do brýlaté dívčí tváře a svíralo se mu srdce pomyšlením, že by ji ztratil; zdálo se mu, že je mu blízka, že by mu mohla rozumět. Ale přesto se jí nemohl a nesměl svěřit a musil se tvářit jako někdo, na kom leží osudový stín a kdo je rozpolcen a hoden slitování.

"Neznámená absolutno v lásce," namítl, "především to, že je s to jeden druhého pochopit a milovat se vším, co je v něm a na něm, i s jeho stíny?"

To byla dobře řečená věta a vysokoškolačka se nad ní zamyslíla. Jaromilovi se zdálo, že snad přece jen není všechno ztraceno.